

z a szerződés, mely ma is még alapja a köztük fennálló viszonyoknak. Ennek a szerződésnek főpontja az, hogy Transvaal független államnak deklarálta, és csak abban van függetlensége korlátozva, hogy idegen államokkal csak Anglia beleegyezésével szerződhetik. Most Anglia többet követel, mint 1884-ben. Azóta ugyanis felfedezték Transvaalban az aranybányákat, melyek évente 70 millió forintot jövedelmeznek. A fokföldi gyarmatokról annyi angol vándorolt be Transvaalba, hogy számuk kétszer akkora, mint a benszülöttek. Ezek az angolok egyenjogúsítást követeltek a benszülöttekkel, a mit magától Transvaal nem adhatott meg, hacsak nem akarta a sűrűt megadni. Jamesson két év előtti betérése egy csapásra véget akart vetni ennek a vitának s le akarta igazni Transvaal. Ez nem sikerült s most Anglia minden alkalmat megragad, hogy beiköszön a köztársaságra. Hogy ennek mi lesz a vége, előre látható, ha az ember azt a nagy erőklönbséget megmondja, mely Anglia és Transvaal közt van.

Az orosz diákzavargások az orosz kormány tagjainak már nem egy álmánál éjszákát okoztak. Most ezen akar egy- és mindenkorra segíteni az orosz közoktatási miniszter. Ezelőből néhány reformot akar az egyetemeken életbe léptetni, hogy a közoktatási miniszter az orosz egyetemek rektoraihoz és tanaraihoz körlevelet küldött, melyben ajánlotta, hogy egy tanár elkötele alatti a hallgatók tudománygyegetemi körökkel találkozzon, ily módon egyrészt a politikai elvonják a hallgatókat, másrészt szorosabb viszonyba hozzák egymással a tanárokat és a tanulókat.

A franciaországi események.

A rennesi katonai bíróság kimondta az ítéletét Dreyfusra, de ha a jelek nem csalnak, az igazi affaire csak most kezdődik. Nem küldik ugyan Dreyfust vissza az ördögizétre, de azért Jouanet elnök és társai most is hazarúgnak jelentették, mint az 1894. évi katonai-bírák.

Annál feltűnőbb ez az ítélet, mert a katonai bíróság nem volt hajlandó meghallgatni Schwarzkoppen-t, ki a egyedül lett volna képes anyagi bizonyítékokat szolgáltatni arra, ki a bűnös, Dreyfus-e, vagy Esterházy. Sőt meg a berlini Reichsanzenigerek azt a hivatalos kijelentését sem vették figyelembe a bírák, melyben a német kormány azt mondja, hogy sem Schwarzkoppen, sem más soha sem állt összeköttetésben, soha sem volt semmiféle viszonyban Dreyfusszal, sem közvetve, sem közvetlenül.

Maga az ítélet meglehetősen komikus. Komikus pedig azért, mert enyhítő körülményeket vett figyelembe. Mert mindent lehetett a tárgyalás folyamata alatt látni, csak enyhítő körülményeket nem. Ha Dreyfus bűnös, akkor hazarúg, ha pedig hazarúg, akkor nincsenek ennek a bűnnek enyhítő körülményei. A haditörvényszék pedig az ítéletben kimondta, hogy Dreyfus bűnös, s hogy a büntetés kiszabásánál enyhítő körülményeket vett figyelembe. Ez az egy körülmény már maga elég annak bizonyítására, minő absurd az ítélet. Ha ez a rennesi bíróság Dreyfust ismét az Ördögizétre való deportálására itélte volna, esodálkozhatott volna az ember a bíróság tagjain, a kik a mostani tárgyaláson hallottakból azt a meggyőződésüket merítették, hogy Dreyfus bűnös, de tudhatatlan, hogy az ítéletben lelt volna logika. A mostani ítélet, ez a tíz évi börtön azonban nagyobb arzenalispása az igazságnak, mint volt az 1894. évi. Mert abból a tényből, hogy az ítélet aránylag ilyen enyhébe szabta ki, nyilvánvaló, hogy a bírák maguk sícsenek meggyőződve Dreyfus bűnös voltáról, s csak a katonai szellem az, a minék elégtellett akarták szolgálatni, mert katonai létükre nem voltak képesek elfogni sem azt, hogy ha Dreyfus kapitányja,

Mercier, Boisdreffe, Gonse és Roget tabornokok állanak szemben, a rangban alacsonyabbnak legyen igaza. Ez, és csak ez vezette a bírákat ítéletük meghozatalában. Dreyfus a politikának lett áldozata. Mert bármint akarják is némelyek elhitetni, hogy a Dreyfus-pór csak Dreyfus személye körül forgott. Rennesben sokkal nagyobb harszen folyt, mint az, a mit egyes ember sorsa érdekében szoktak megvívni.

Az ítélet hatásáról és következményeiről érkezett távirataink a következők:

Rennes, szept. 9.
Az utcák, különösen azok, a melyek a posta közelében vannak, este igen élénk voltak. A kávéházak eltelek a vendégek. A legfontosabb pontokon felállított csapatokat tovább intézkedésig meghagyták helyükön. A Place de la République-en és a Place de la Marine-on az egybegyűlt csoportokat a csendőrség szétosztatták. A lakosság a helyi lapok szerkesztőiségi körül tolong, hogy minél előbb megtájj a lapokat. Komoly incidens nem jelentenek.

Páris, szept. 9.
A boulevardok és a kávéházak terrázai igen élénkek. A „Libre Parole” és a Ligue antisemite zászlókat tűztek ki. Intézkedéseket tettek a rendezvények megakadályozására, de a rendet sehol sem zavarták meg.

Rennes, szept. 9.
Este 9 óra felé egy kávéházban néhányan a hadsereget eltilték. A kávéházat kiürítették, miközben a rendőrség néhány embert letartóztatott.

Demange a tárgyalásteremmel szemközti szobában kereste fel Dreyfust. Dreyfus megölelte őt és sirt. Demange nagyon meg volt hatva és csakhamar elköszönt. Demange és Labrie este visszatartak Párisba.

A haditörvényszék ítélete Dreyfus lefokozását vonja maga után.

Rennes, szept. 10.
Dreyfus jól tűltette az éjt és ma reggel alátarta a revíziókérvényt.

Páris, szept. 10.
A Havas-ügynökség jelenti: *Waldeck-Rousseau* miniszterelnök az est folyamán számos táviratot kapott, melyben a kormányt a védelem politikájához való ragaszkodásra buzdítják. Este a belügyminiszteriumhoz távirati jelentések érkeztek a prefektusoktól, hogy a vidéken sem tüntetés, sem más nevezetesebb dolog nem fordult elő.

Páris, szept. 10.
Itteni körökben élénken tárgyalják a haditörvényszék ítéletének következményeit. Főleg azzal a kérdéssel foglalkoznak, vajjon Dreyfus felelőssége a semmitlenség felé terjesztik-e. Jogász-körökben az a vélemény, hogy miután a semmitlenség utalta az ügyet a rennesi haditörvényszék elé, arra is illetékes, hogy az elkövetett formahibák vagy a megbízás túllépése folytán beállt semmisség esetében döntsön. Ezért azt hiszik, hogy ily körülmények közt a felelősség kétségképpen a semmitlenséghez és nem a revízió bíróság-hoz kell felterjeszteni. A védők által feljegyzett semmisségi okok egyike az, hogy egyes tanúk a törvény rendelkezési ellenére, melyek kifejezetten tiltják, hogy a tanúk okmányokat vagy jegyzeteket használjanak vallomásaikat felolvastak. Az eddig elszenvedett büntetés illetőleg azt tartják, hogy azt az öt évet, melyet Dreyfus az Ördögizégre töltött, a büntetésbe valószínűleg be fogják számítani, mert hiszen a vizsgálati fogságot is be szokták számítani. Az ítélet értelmében Dreyfust egy évbe internálták, melyet a köztársaság elnöke fog kijelölni.

Páris, szept. 10.
A revizionista lapok élénken tiltakoznak Dreyfus elítélésé ellen. Azt mondják, hogy a bírák ezzel a vezérkart akarták megvédeni. A harez a katonai és a polgári igazságszolgáltatás közt folytatott fog. Yves Guyot a Szele-ben kijelöti, hogy a revízióért tovább fogják küzdeni és azt el fogják érni. Cornely kijelenti a Figaro-ban, hogy ő meghajol az ítélet előtt, de nem érti az enyhítő körülményeket. Azt hiszik, hogy az ítélet a semmitlenséghez kell felterjeszteni. Jaures azt mondja: Bátorság és energia — biztos győzelem.

Antihizionista lapok az ítéletben Franciaország diadalát látják egy koteria igazsága felett.

Páris, szept. 10.
Dreyfushoz levelet intéztek, melyet vagy száz revizionista személyiség írt alá, köztük Trarieux, Viviani, Guysses, sok tanár, író és művész. A leveleiben azt mondják: Az alulírottak kijelentik, hogy ügyét nem fogják cserbenhagyni.

Páris, szept. 10.
Néhány lap szerint Merle és Beauvais bírák, mások szerint Debron és Beauvais szavaztak az elítélés ellen.

Marseille, szept. 10.
A hazafias liga háza előtt tegnap este tüntetések voltak, mely alkalommal 10 embert letartóztattak.

Belfort, szept. 10.
Tegnap este itt a katonai takaró alatt tüntetés volt, miközben „Éljen a hadsereg!” és „Le a zsidókkal!” kiáltások hallatszóttak. A takaró után vagy száz ember Dreyfus Jaques, az elítélt fivérének háza elé vonult és kódóbaszókkal ösztöztette a ház üvegétet és majdnem az összes ablakokat. A csendőrség szétosztta a tüntetőket és több embert letartóztatott.

Páris, szept. 10.
Yves Guyot a Szele-ben így ír: Az az öt tiszt, kik Dreyfust bűnösnek ítélték, oly ítéletet hozott, mely maradóan példája lesz a gyávagságnak és a képmutatásnak. Ezek a tiszték a legvilágosabban meggyőződtek Dreyfus ártatlanságáról, de mégis elítélték őt, hogy megmentsék a tabornokokat ama bünteték következményeitől, melyeket azok öt év őrá felfalmoztak. Az egész civilizált világban a fehérbőrös és a megvetés viharra fog kúrtani. A külföldön azt fogják kérlelni, mi lett Franciaországból, hogy ott ilyen aljasságokat lehet elkövetni.

Clemenceau kijelenti az Aurore-ban, hogy az ítélet képmutatása különösen a büntetés kiszabásán lép előtérbe, mely által a kormánynak lehetősége akarták tenni, hogy Dreyfust, a ki már öt évi deportációt elszenvedett, a törvény alapján kegyelem útján szabadon bocsássa.

Páris, szept. 10.
Mornard ügyvéd egy újságíró előtt kijelentette, hogy híre jár, hogy a haditörvényszék kegyelmi kérvényt írt alá a végbéli, hogy Dreyfust ne vessék alá a újból a lefokozásnak.

„*Edair*” azt állítja, hogy a haditörvényszék többsége azért alkalmazta az enyhítő körülményeket, mert *Esterházyt Dreyfus bűnlársának tartja.*

Páris, szept. 10.
A város rendes vasárnap képeit nyújtja. Mindenütt nyugalom van. A boulevardokon sokan sétálnak. Négy óra fele esni kezdett.

A Chabrol-utczában is minden csendes. A rendőrség orvosságot juttatott négy bezarkozottknak, kik az eszív ivása következtében diszenteriaiban megbetegedtek.

Marseille, szept. 10.
Bouche de Rhone megye szocialista-kongresszusa ma délelőtt egybeszólt és elfogadott egy napirendet, mely a *rennesi hadi törvényszék ítéletét heves kifejezésekben kritizálja.*

VIDÉK.

* Pestmegye közgazdasági bizottsága és hó 14-én, esztőlőkön délelőtt 10 órakor tarja rendes havi ülést a m. gyeház dísztermében. Ezt megelőzőleg, kedden ugyancsak 10 órakor az állandó választmányi tart ülést.

UJDONSÁGOK.

— **Személyi hírek.** *Ferenc Szélevari* főherczeg Walleseből Bécsbe érkezett. — *Jozsef Apóst* főherczeg és neje *Augustia* főherczegnő Kistapolcsányból Bécsbe érkezett. — *Graf Zichy Tódor* műncheni osztrák-magyar követ Bécsből Budapestre érkezett. — *Radics Jenő*, az országos magyar iparművészeti múzeum igazgatója, szeptember 25-éig tartó szabadságra utazott. A múzeum ügyeit addig *Miháik Jozsef* helyettesigazgató látja el.

Erzsébet királyné emléke.

Erzsébet királyné gyászos halálának tegnap volt az első évfordulója. A szomorú emlékekkel telt nap a hivatalos körök, valamint a főváros pol-

gári külsőképen is kifejezést adtak gyászuknak. A miniszteri palotákra, középületekre és színházakra kifizették a fekete lobogót. A főváros összes katholicus templomaiban a tegnapi istentisztelet alkalmával gyűjtést tartottak az Erzsébet királyné emlékére emelendő Örökimádás temploma javára.

A gyűjtést gróf *Wenckheim* Frigyesné rendezte és a főváros előkelő hölgyei vettek részt benne. A mai gyászistentisztelet alkalmával folytatják a gyűjtést, mely már az első napon is tekintélyes összeget jövedelmezett a kegyeletes ezlára.

A hivatalos lap tegnapi száma, a lap élén a követ-késő sorokkal hódolt a Királyné emlékének:

Dicsőfűt Erzsébet eszernyé és királyné 6 felseje hirtelen, megrendítő módon történt és halálának első évfordulója a fajtadománót ismét nagy gyászostorát teszi országunkat, mely az időváltásban nemzetünknek évtizedeken át jövendő nemzójét, földi vedaszonyat veszítette el.

A lesújtó sorscsapás, mely felseges királyunkat és uralkodó házunkat, valamint a magyar nemzetet a leg-mélyebb bánat gyászába ejtette s egyszerűsdim az egész művelt világot megröködít, Magyarország lakosságának rajongó szeretettel hirtelen borította a legnagyobb szűrésbe, melynek csúszgató sulya alól a nemzet meg-fol sem oszadtulit, midőn mely sebeket saj-gasára azonnal abban az általános áldozatkész túrkysében kerestett enyhítélet, hogy az anyagi-szerű Felseges Asszony áldott emlékezetét, nemcsak a juttat és magasztos cselekedeteiben örököste meg, ké-jytelmek alkotásában haladt és vesztészen érzett fajtadománót maradtandó fejze ki s azokat majdnem, tolv, veső, cseső és epítő eszközök segítségével, átadja az utó-világnak, mely ha nem is ezrelhet olyan közvetlenül, mint érezték a kortársak, a nagy szív termékenyítő me-legenek áldását, de szentelt öltözés gyauant veszi át és apója tovább a legjobbj királyaszonny dicsőséggel helys emlékeztet.

Sok és sokféle emlékeztető viseli máris az ő fonyes nevére: nem csupán a női jelekonyaság kitüntetésére Király-Ünnek által fenntartott szavet, mely Erzsébet-rend díszjele; hanem országoszerint az ő nevével díszít-jótok-ny intézkedések, alkalmak, városok, erdek és utczák; emlékre mindenféle ítéletet, írték, képek és maguntérben arczképek, plasztikai ábrázolások; az iródoalomban pedig áldási és emlékkel helys elterelő írott könyvek és mondott beszédek. És az örökös és kegyelet munkája még eszandokoa az fog tarlani, hogy létrehozza szűcs jóváruanban a nemzeti önkéntes adakozó utján gyorsan nagygyűve-rit azt a többi állandó székelyek emlékeztet s majdnem hitvány gyűjtészel az Örökimádás-ról nevezendő templom, melyre a gyászszemély mai évfordulóján is a templomban országoszerint adakozás történik. És bizonyára nem fog elmaradni az a nemzeti emlék, mely a magyar nemzetet, mely a jöttorok-ajkra száló magasztos szavetokot az Erzsébet királyunkat, mint a jóság és neperesert királyaszonny eszményképet, a hogy a népélet meynélökéi kázd közhasznú szavetok-ot magasztos és dicsőséges rpi magyar urakodót, mint az igazságy királyaszonnyképet.

A fővárosban tegnap az összes templomban — kivéve a katholicus templomokat, hol ma tartanak gyász-misést — gyászistentisztelet volt a királyné emlékért.

A Deák-terti eg. ev. templomban délelőtt 10 órakor német istentisztelet volt, melyen *Broscho* Adolf segéd-lelkész tartott beszédet. 11 órakor a sűrű fekete draperiával bevont templomba bevonultak az ág. ev. iskolák összes növendékei és a közönség nagy tömege. — A mór és *Horváti* Sándor lelkész mondott nagyvonalú emlékbeszédet. Az istentiszteleten többen köztül részt vettek *Wagner* Goza egyházi felügyelő és dr. *Vessey* István iskolai főfelügyelő.

A Calvin-terti ev. ref. templomban Sász Károly püspök tartott lelkész beszédet. Az emlékmű p. keretében tartották meg a reform. gimnázium ünnepélyes megnyitását. Jelen voltak a magyazumi intelligens közönség sora közt *Hegedűs* Sándor kereskedelem-ügy miniszter, az egyház főnöke, *Szilassy* Aladár gondnok, *Tóth Lőrinc* és *Szabó* Albert kiriai tanács-elnök presbiterek.

A dobány-utczai izraelita templomban dr. *Kohán* Samuel mondott szép beszédet, oriasi hallgató-ság előtt, kik közt *Köhner* Zsigmond hitközségi elnök, *Schweiger* Márton és a hitközség elöljáróságának többi tagjai is jelen voltak. A templom bejárata, valamint az oltár gyászlepellet volt bevonva.

A kereszt-utzi ev. hitv. evangélikus templomban *Bachó* Daniel főesper-lelkész tartotta a szent beza-edet. Az ezt követő egyházi imában a királyné lelki áldveit fohászkodott és kérte a Mindenható, adjon szeretettel királyunknak felseges vigasztalást és erőt megrendítő csapás viselésére.

A városi templom székében ma este királynéknak hála-évközele évfordulója alkalmából a *Henschel* főváros-

előadását előt. *B. Hadrik* Anna elszavolta *Dalla* Miklós *Erzsébet királyné* című ódáját. A szinkret-zsufoltság meglátotta a közönség, a mely a költeményt nagy tetszéssel fogadta és ismételtel kitapsolta a szerzőt és a szavaltó művészt.

Tegnap tartotta meg közgyűlést az *Erzsébet emlékgyűjtőbizottság* is. Az ünnepély, melyen *Flóris* Áron, fővárosi tanár, előlélt, a német-utczai polgári iskola dísztermében ment végbe. Megnyitó beszédében az elők kegyeletes szavakkal emlé-keztet meg arról a nagy fajtadománót, mely a gyász-nyász borította az egész magyar nemzetet s végül imáit mondott a királyné és a házart. *Eszterházy* Déla lelkész számolt be a bizottság tavalyi működéséről. A jelentés közönlent emlékeztet meg *Csap* Rudolf hadnagyról, a ki a gyűjtőbizottság elnöke, és magaga esmal propagandát a katonaság közt. Ezután felolvas-tak néhány beérkezett imdányt, a melyek egyike az, hogy a temetésre szánt koszorúk helyett kiküldessék valamelyik országútban egy gyűjtőszéket s helyje meg-főtálva, kinek az emléket öröklő meg vele. Felánnyba kerül ez, mint a koszorú s míg ez néhány nap alatt elterved, a gyűjtőszékek elvándorolnak a fennáll, árnyékot s iletés gyűjtőszéket nyitva az arra járó vándor utas-nak. Dr. *Kerekegyártó* Elek tanár mondott beszédet beszéde után a bizottság elhatározta, hogy legkö-lőbbi ülésein fogja tárgyalni a beérkezett lelkeműve-imdányt.

A trónörökös a hadgyakorlaton. *Ferenec Ferdinánd* trónörökös tegnap reggel 4 órakor a *Lajta* monitor felületen a Duna mentén folyó had-gyakorlatokra ment. A trónörökös atvette a 4. had-est zárogyakorlatának vezetését, mert *Lukács* har-czeg anyja halála miatt kénytelen volt elhuzni. A *Lajta* a *Moros* monitorral és egy torpedonaszáddal együtt az északi fel hajócsoporthoz állt, míg a déli fele a *Scamos* és *Körös* monitorokhoz és egy jór-ös-szajkából állott. Az északi feltek hajócsoportha Duna-Pentelénél támadta meg a déli felet és megkísérelte az utóbbi hajóknak bezárását, de a déli fel, tulajonk-tízzerrejek és egy labori ütőgép az *Orghengröl* való közreműködésé folytán kénytelen volt visszavonulni, mire a *Körös* monitor előzte az ellenfelet, a *Scamos* pedig az átlátszó fedezte, a melyet *Oszibuka* altörve-ny a hajóköztét befogta után azonnal megkezdte a rendelkezésére álló nagy hadihaditűzléssel. Erre a Cs-buka altörvénye hadosztályának hajón átszállított rész-összekötött *Lederer* altörvénye északi hadosztályának egyik előretolt csapatjával, ma a hadosztály zóme Tass-vidéken a 40. honvédelmagradostályai színterben fölé-tesre vitte az ütőket. A trónörökös délután 2 óra fele a határvonalak kijelölésével beszüntette az ütőket és Tassban megszállt a 4. hadtest főhadiszállásával. Ma pihenő nap van.

Szereb leány a magyar nemzeti szin vődjéje. A toronli-szecsényi vszti állomáson a napokban érdekes jelenet játszódtott le. A délvendők ugyanis egy harmadik tagból álló szerb gazdatiszterek között a szerbi muzsikusok országos kiállítását, a színter szék-ajki jegyző vezetésével meglétt. A jelenetben szerb-alkalmak vitték a dundást is, a ki melabban emelkedett fut nekik az uton. Így érkeztek Szecsényra, a hol 23 megas ószu úri ember várakozott a legközelebbi vonat-vonatra és észrevéve a csoportot, oda szolt a szerb-zenek:

— Ugyan kérem, nem resteltek a szerb ad-dát magyar nemzeti színi szalagokkal felá-szteni?

A jegyző megkérdte az idegent, hogy tulajdonké-ven ki legyen ő? Az ősz ur erre beuntakoz-tott s ekkor megmutatá, hogy gazdár toronli földmű-velő, a ki a jelenet szerb partvezér, mégis szerbi hangulatú magyar érzelmű s már több ízben szándé-kozott nemzeti színi szerepeket játszani, a hol, akkor a jegyző leánya, egy gyönyörű kis fiatal lány, ki maga is szerb anyanyelvet beszélt, bájosan ki-ruvult arccal fordult oda feleje:

— Ugy tudom, hogy nagyságod magyar fohás-rosok, magyar szavak akar lenni, ha nem restel én a magyar nemzeti színi kézfocsó!

A képviselőjeit ur erre már nem tudott lelelet adni és hamarosan elpárolgott. A kis leányunk pedig hirtelenben megpótt a népszerűsége és a jelenet szem-tanú közt többen gratulációkkal halmozta el, mert ha sok ilyen lelkes hangya lenne a délvendők, nem vert volna s nem is verne a nemzetiség kérdés olyan hullámokat.

Régi magyar ötvösök.

Valamely nemzet vagy kor művészi lelkületének mi sem élénkebb bizonyossága, mint az, hogy művészi vonásokat nemcsak a szép önálló meg-alkotásokra szolgáló alkotásokon keres, hanem a közhasználati tárgyain is. A képművészetek nagy korszakában a mindennapi használatra szánt tárgyak készítésével foglalkozó mestereimben-keg mindenkor élénk igényekkel telek el és tükörözték vissza a velük egykoru művészet-ellenző vonásokat; innen van, hogy a különböző stílusú művészeteknek megfelelően ugyanolyan stílusú mesterségek is keletkeztek. Ma, mikor az anyagi boldoguláért való küzdelem emésztő föl az ember-iség zömének minden erejét, midőn a kézmű-vészet a pusztán praktikus célokat szem- előtt tartó gyárparral kénytelen versenyezni, a művészet és a mesterségek közötti kapcsolatot nem találunk, jóllehet utjabban mind személtetőbb a törekvés, a mely e kapcsolat- borsadami uton való újjaelészésre igyekszik.

Az egyes mesterségek közül, a melyek multjával a művésztől-terelelem művészi vonásaiaknál fogva foglalkozik, talán egyetlen egy sem süllyedt annyira, mint az ötvöség, a mely pedig céljainál és eszközeinél fogva egyaránt legközelebb áll a képművészethez. Maga az ötvöség fogalma is feldebe merült nálunk; az ékszerének felsősé-vei foglalkozó mestereimben aranyművészet nevezük, a ki azonban gyakran meg ezt a nevet sem érdemi meg, nem lévén egyéb kereskedőné, a ki a gyárilag készült arany és ezüst-áru eladási közeletit. Korunk művésziellen szemellenke nincs riktóbb bizonyossága annal, hogy ékszerének a melyek használatára az embert ugyanaz a vesztélelet ösztön készíti, mint a művészi alkotásra, minden művészi vonás nélkül szükölködnek a pusztán anyagi értékek van. Az ötvös munkák értékét ma csak az arany vagy ezüst mennyisége és mennyisége, az ékkövek keszen velük egyet s a ki a művészi munkát is figyelembe vehetnek s értéket megadni képesek az ékszernek az ötvöség régi emlékei, a családi ékszernek között dúsakalhatván, modern művészi munkát nem igen keresnek; innen van, hogy egy-egy iparművészeti tarlatainkon részvevo meste-riakon kívül, ötvösünk ma alig van, a hajdan kultúrdőn is híres magyar ötvösöket új életre szelteni egyelőre lehetetlen.

Hogy mily virágzat ért el Magyarországon

hajdanában az ötvös-művészet, ennek tudatára nálunk először az 1881-ben rendezett országos ötvös-műkiállítás alkalmával ébredtek, a mikor történelmünkésaknem minden évszázada a mű-vészeti ötvös-munkák oly tömegével volt képviselve, hogy a hiedelem, a mely a régi magyarság mű-vészietlen természetéről addig csaknem általános volt, a hozzáértők körében egyszerűben megdőtt. Sokan azonban még ezután is azt hangoztatták, hogy régi mestereink zóme külföldi ember volt, a kik a magyarság nem annyira a művészet szerete- te, mint inkább pompaképző természeté miatt foglalkoztattak s hogy az ötvösösekben kívül egyéb kézi ügyességekben művészi vonással nem ruházt- k föl mestereimben alkotásokat, vagyis mo- dern kifejezéssel élve, iparművészetnek nem volt. Ez utóbbi állítás látszólagos érve az volt, hogy míg ötvösünknek nagy tömegben maradtak ránk, művészi becsüi régi vasműveink, ércműveink, butoraink s más hasonló műtárgyaink alig van- nak. Az utjabban rendszeresen folytatott kutatasok, a melyek eredményéről máskálommal szanokol- be, az ötvös-munkakénnl kevésbé becses anyag- ból készült iparművészeti emlékeket is nagyszám- ban hoztak felszínre, s ha ezek tömege meg sem oly nagy, mint régi ötvösűmveink, ennek oka nem az, mintha egyéb kézművészeinket kevésbé hatolta volna az koruk művészi szelleme, hanem csupán az a körülmény, hogy alkotásai kevésbé nemes és értékes anyagból készülték, azért a gondozásnak is kisebb mértékben voltak tárgyai s így tömegesebben is enyésztek el.

A legrégibb ékszernek, egyházi és világi arany- és ezüstművek, a melyeket a magyarok haszná- láltak, Bizanczból kerültek hozzánk, a melynek ötvös-munkái akkoriban Európaszerte tár- gyal a kivitelre kereskedelének. Hogy azonban mar Arpad-hazbéli királyaink idejében is voltak nálunk tevékeny ötvös-mesterek, annak emléket az e korszakból ránk maradt okmányok nem egy helyütt őrizték meg, olyan mesterekről szólva, a kiket uralkodóink adományleveleikben egyes püs- kökségeknél, apatságoknál, kolostoroknál enged- nek át, így az Endre király 1055-ben kelt s a thányi apatságnak szoló adománylevelében, a melyben az ötvös-aurifex neven szerepel.

A királyi ház részére tevékeny ötvösöknek ál- landó munkasságuk fejében uralkodóink birtok- kait adományoztak, így nyeri el 1276-ban Istvan királytól Sar-Berényt az örökös nélkül elhalt Feóch fia, Salamon birtokait Mátyás mester, a kit az okmány auriferbernek nevez. Róbert Károly

korában Simónia Peter ötvös-mester Szécsenmegye alispánja s a szécsényi vár komendánsa, a ki a király számára e tisztsége idejében veszt pompás aranypercejét fejében a szécsényi Jambótt nyert el, s az eről szoló adománylevelét az első, a melyet az uralkodó ez új pee-éttel erősít meg s a melyben erre, mint az adományozás okára hivaikozik is.

A peszei- és valószínűleg az éremvéséssel is nálunk mindvégig az ötvösök foglalkoztak. Erre vonatkozó adatok városi levéltárainkban nagy számban maradtak ránk; a legjobbj aról szól, hogy egyik-másik azt születték s rendezészet ide- genbe szakadt ötvös-mester pecsétvonalot vesztés el- örök emlékeztetőül szülővárosának ajánlotta fel ajándékként. Akar régi emlémeik akar pecsét-vel- sük tekintetében ugyan kevésbé jelentőséket, mint az egykoru külföldi munkák; ennek oka azonban az, hogy ötvösünk a lesztői díszítésre fektették a fősúlyt, a melynek terén aztan nunkaikat a leg- több s a külföldi ötvösösetől leginkább előtő, jellegzetes, nemzeti vonással is ruháztak föl. Hogy régi ötvösünk a szobrasztati díszítésre is rater- mettek, annak mi sem fenyesőbb bizonyossága, mint az, hogy Kolosvari György és Marton, a pragai Szent György ércszobornak mesterei eredetileg ötvösök voltak, a mint hogy a nálunk már a XV. században megalakult ötvös ékszerbolt keríték ki a legjobbj szobrasztok és festők, miként Itáliának is neu egy nagynevű művésze az ottani ötvös- műhelyekből. A pragai Szent György szobor, a mely 1373-ban készült, a külföldi műtortészek egyhangy véleménye szerint a XIV. század bron- zöntésének paratlá ullo remeke. It a plasztik- sük díszítésre ratermettek is ötvösünk, nemzeti ízlésünk az ékszerének a festői elemnek adott előnyt s ennek megfelelően az ötvöség is ennek a továbbfejlesztésre fejtette ki java erejét minálunk. Az ötvöség lesztői technikája a zomancolás, a melynek nálunk két, a hasonló külföldi technikától előtő s föltőte sajátos neme keletkezett: az egyik a magyar vagy sordonyos zomanc, a melynek a díszítő arany-vagy ezüst felület éklíményét liligranszban csavart sodro- nyokból rötták össze s az ezáltal határolt level-

es virágokat aztan zomanczokkal töltötték ki, a nálunk keletkezett zomancz-technika másik neme az erdélyi zomanc, a melynek a fémalapra forrasztott vékony ezüst szalagok vagy drótok által előidézett formák erősen maradtak s zomancz- cal csupán ezek köztül töltötték ki, oly módon, hogy e levelezalok zomancz-éklímények a tisztán maradt fémalappal váltakozva idézik elő a festői hatást.

A sordonyos zomanczról utjabban kiderült, hogy első nyomai Velenceze vidékén keresendők, azon- ban sem ott, sem egyből nem jutott akkora jelentőségre, nem vált oly jellegzetessé az iszgal- tarthajlók magunkénak.

A sordonyos zomancz virágzása jelzi az ötvös- ségek nálunk elert első virágzati korát, a mely a XV. században, az erdélyi zomancz a masodvirá- gasz korát, a mely ismét a XVII. században tartott, de nemcsak a régi Erdélyre, hanem Ma- gyarországnak a török hódoltság vonalán kívül eső részére is kiterjeszkedett volt.

A magyar ötvösöseknek egy másik, szintén festői jellemző vonása, a mely még a mohácsi veszt- előtt keletkezett s a törökkel való érintkezés ide- jében meg határoz

KIS HIRDELTESEK

Ezen hirdetés rovatban minden szó egyeztetés beiktatása közzététel előtt...

Minden hirdetésre felvilágosítás ad a kiadóhivatalban...

TELEFON 6354. Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel a válasza szükséges levelbelyeg vagy levelezőlappal beküldetik...

Kis hirdetések: Breuer nővérek, Burger Vilmosné, Deutsch Julia, Nemecsek A., Toldi Lajos.

Kiadóhivatali üzenet: Tudakozásokról csak olyan levelekre válaszolunk, a melyekről a válaszbélyeg beküldött.

Eladom olcsón: Igen ügyes, tevékeny és megbízható kisüzem eladó...

Alkalmazást keres: Kereskedők, kik egy kelendő czik eladásával akarnak foglalkozni...

Fiatal házaspár: Műveltségű, szorgalmas, csendes, kényes, tisztességes...

Műveltségű: Kiválóan műveltségű, szorgalmas, csendes, kényes, tisztességes...

Erényi-féle: Kiválóan műveltségű, szorgalmas, csendes, kényes, tisztességes...

STANDARD életbiztosító társaság Edinburghban, Angolhon. Alapított 1825. Magyarországi fiók: Budapest, V. ker., Fűrdő-utca 4.

PALAIS ROYAL ORLAY SÁNDOR perzsa császári és spanyol királyi udvari szállító. Koronaherceg-utca 8. sz. BUDAPEST.

Elismert legjobb mosószer Lessive Phénix. J. Picot szabadalma, Páris. 55 éremmel kitüntetve.

ARCZKÉPEK. I. FERENCZ JÓZSEF apostoli királyunk ő csász. és kir. Felségének arczképe. Legnagyobb kivitelű fényképmásolatban.

Iskolai segédkönyvek. Alexi György, Román nyelvtan. Eng. 51,359-1892. sz. a. 1. kötet 1 frt. 2. kötet 1 frt.

SALAMON H. VII., Károly-körut 17. sz. Lessive Phénix kapható Magyarországon minden fűszerkereskedésben és droguistájában.

A MAGYAR NÉP MULTJA ÉS JELENE. Első kötet. A SZOLGASÁGTÓL A SZABADSÁGIG. Irta BENEDEK ELEK. 31 részben színyomatú műmelléklettel és 207 szöveggel.

BUTOR VARGA MIHÁLY és TÁRSAI magyar butoripar-társaságnál. Budapest, Belváros, IV., Koronaherceg-utca 2. szám, Kigató-ter sarkán.

MAGYAR KÖNYVTÁR. Szerkesztő: RABÓ ANTAL. Kiadja: LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai).

Vertical text on the right edge of the page, including 'Mi is szepisi', 'dótt', 'a mult', 'teket', 'magyar', 'olyan', 'politikai', 'talán el', 'alapos', 'adott', 'F', 'jobbnak', 'got', 'Men', 'lapotait', 'még sen', 'nagyon', 'kevéssé', 'hadt pa', 'zsonéje', 'galt a p', 'De ha', 'akkor tá', 'Ugy láts', 'számoló', 'meg nem', 'ugyan s', 'mi hát', 'tömegév', 'rejtvelé', 'szabadel', 'erre mé', 'képen', 'párba v', 'búské', 'párt elv', 'badelvü', 'társával', 'rászky', 'ihitetni', 'tisztá', 'sének sz', 'akkor', 'és mul', 'szél.', 'A várható', 'szabadel', 'magyar', 'friss em', 'párt gró', 'Nándor', 'jolytató', 'ép e há', 'mely el', 'kozik.', 'A les. Nen', 'szetes.', 'Fenta', 'Azokat,